

Előfizetési díj

időkre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy órá helyben	1 „

Videkről egy hónapra előfizetést nem fogadjuk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötödik hasábozott garmond sor 6 kr. am
bátyodj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri oszkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-szónutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimvendők.

Az értékesb czikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELOFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap
1873 második félévi folyamára.

A „KELET”

t. előfizetőit tisztelettel fölkérjük,
hogy becses megrendeléseiket az 1873-
dik év második felére mielőbb
megtenni sziveskedjenek, ne hogy a
lap küldésében fönakadás történjék.

A lap programja, besztása, mun-
katársai ép úgy a régiek maradnak,
mint előfizetési árai, melyek:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy órá	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legczélyszerűbben poss-
tal utalványnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
iszteletpéldányt szorgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala

Kolozsvár, 1873. junius 30.

(B.) Országgyűlésünk tegnapi délután a roz-
snyói püspök, Schopper ügyével foglalkozott.

A tárgy azon ülésben nem fejeztetett be,
de nem csatolódunk, ha azt állítjuk, hogy már
ma be van fejezve és pedig bölcs vezérünk
Deák Ferencz program-beszéde szerint
ugy, hogy a cultusminister felelete tudomásul
véteik, s egy bizottmány fog kinevezetni a
végett, hogy a vallások felekezeteknek az ál-
lamhoz és egymáshoz való viszonyaira nézve
véleményt terjesszen a ház elébe.

Azon küzdelem, melyet az ultramontán
catholikusok az államok ellen folytatnak, két-

ségen kívül ijesztő, mert nem kis mértékben
támadja meg az egyes államok souvereinitását,
sőt a jelenlegi socialis viszonyok felbomlását
idézhethet elő.

Tagadhatlan, miszerint ilyenmő mozgal-
mak mutatkoznak nálunk is, még Erdélyben is,
hol a vallások jogegyenlőségének alapjai már
a fejedelmek korszakában meg volt vetve.

Fájdalom, ma már nálunk is vannak még
a tekintélyesebb osztályokban is egyének, kik
az infalibilitás tanát vallva, a vallások egyen-
jóságá, a lelkiismeret szabadságá, és hit
szentsége háta megé buva, intézik támadásai-
kat maga az alkotmányos szabadság, vallásos-
ság és türelmesség ellen.

Nem csoda tehát, ha a rozsnnyói püspök
ügye nagyobb port vert fel, mint várni lehe-
tett, s nem csoda, hogy a kik az ultramonta-
nismustól megdöbbentek, s azon, kik minden
áron meg akarják ingatni a ministeriumot,
még a haza rovására is kezét fogtak arra,
hogy a cultusminister feleletét el nem fogad-
va, egy oly határozatot hozzanak, mely alkal-
mas nagy rázkodást idézni elő, de nem arra,
hogy az égető kérdést czélyszerűen megoldja.

Ebből azonban nem következik, hogy a
képviselők akár az alaptalan félelemtől, akár
a szenvedélytől vezettetessék magokat s a több-
ség bölcs vezére szabadelvű, de tappintatos
programja értelmében el fog intéztetni a nagy
horderejű tárgy, veszélyes rázkodás nélkül.

Mi a Schopper eljárását sem törvényes-
nek, sem okserűnek nem tartjuk, de úgy hisz-
szük, miszerint a cultusminister ur helyesen
járt el, midőn törvények hiányában a megro-
vásnál tovább nem ment.

Némely catholikusok a csalhatatlanság
dogmáját elfogadták s hirdetik. Am legyen, az
ők hitök szerint, csak az állam jogait s a
vallások reciprocitáson alapuló jogát ne von-
ják kétségbe s ezek ellen izgassanak.

A catholicus hittan a házasságot sacra-
mentumnak tartja, míg több felekezetek ezt
nem tartják. Azonban, miután a házasság nem-
csak vallásos szertartás, hanem politikai tény
is, a reciprocitás és az állam érdekében beho-
zandó a coactiv polgári házasság, de nem kel-
lő megfontolás nélkül.

Megoldásra vár a fundatiók ügye is, de
ez tulajdonképen nem vallásos ügy, mert a mi,
mint a catholicus vallás cultusára szánt alapi-
tvány szerepel, semmi sem vonja kétségbe;

ni, hanem kell — a többek közt — az életre szük-
séges kézügyességet is megadni s hogy ehez sok min-
denféle készülék szükséges.

Ha tehát tanítóink a külföld tanügyi küncsei-
vel megismerkednek, majd nem kell többé a sötét-
ben tapogatózunk. A szakemberek meg fogják
mondani, hogy egy új iskolaépület emelésével mire
kell tekintettel lenni, mik a nélkülözhetlenül szükse-
ges felszerelési kellékek, szóval alapos tervet várha-
tunk azoktól, kik első sorban hivatva a tanügyi
emelésének előmozdítására. Hogy ezenkívül a neve-
lés-oktatás tekintetében eljárásra nézve is más haj-
nal derül föl: azt hisszük, bővebben fejtegetni
felelőleges.

Ezekután azt kérdehetné a t. olvasó: hogy ha
nem tartom lehetőnek irásbeli közlés által elegendő
ismereteket nyújtását, miért kezdtem a jelen cikk
írásához, melynek célja a külföldi, különösen a né-
methoni tanügyi állapotokról néhány jellemző vonást
előtűntetni? Erre a kérdésre két szempontból külön-
külön kell felelnem. A tanügyi terén működőknek az
én igénytelen jegyzeteim kétségkívül kevés tanúságot
nyújtandak; de azért nem lehet kétségbevonni ha-
souló vázlatok hasznát, mivel általuk a tanügyi te-
rén működő szakemberek figyelmé a külföldi állapo-
tok tanulmányozására fölhívatik s fölbred bennük a
vagy: a valóságban szemlélteti azt a képet, melyet a
papiron csak halványan lehet vázolni. Más szempont
alá jön az ilyen közlések értékének megítélése a
nagy közönségre való tekintetből. A nevelés-oktatás-
ügye a legszentebb közügy, szükséges tehát, hogy
ezen közügynek teljes ismeretével birjon mindenki s
ne csak azt tudja, hogy milyen iskoláink vannak, de
azt is, hogy milyeneknek kellene lenniök. Vádolják
közönségünket azzal, hogy a nevelés-oktatásügyre vo-
natkozó közléseket nem szivesen olvassa s nem örö-
met teszi ezen ügyet eszmecsere tárgyává. Ha az

míg a növelésügyre szánt alapítványok keze-
lését az állam illeti.

Rövidbe foglalva, mi úgy hisszük, mi-
szerint Trefort miniszter ur eljárása a Schop-
per-féle ügyben helyes volt s ha a többség
bölcs vezére támogatás következtében elfogad-
ja a minister ur azon indítványát, hogy egy
bizottmány küldessék ki az állam és egyház
viszonyáról véleményt adni, megtettük, mi a
jelenlegi viszonyok közt legczélyszerűbb.

— A képviselőház vasuti bizottsága már
tárgyalta a szabadjegyek kérdését s egy határozati
javaslatot nyújtott be a háznak, mely azt szabá-
lyozza s a visszaélések meggátlását czélozza. E ha-
tározati javaslat szerint: 1. Magánembereknek ma-
gánügyekben tett utazásaira semmi szin és ürügy
alatt szabadjegyek ki nem szolgáltatathatók. A sza-
badjegyek átruházása külön jegelmi eljárás alá von-
ható. 2. Az állam és köztörvényhatóság tisztvisé-
lők, kik uti átalányt élveznek, hivatalos utazásaikra
sem nyerhetnek szabadjegyeket.

A közmunka és közlekedési- és pénzügy- miniszterek együttes

**jelentése,
a keleti vasut ügyének állásáról.**

(Folytatás.)

E jogi véleményem iránt a társulat eddig nem
határozván, a kormány arra nyilatkozni azon esat-
re és időre tartja fenn magának, melyben a társu-
lat annak alapján netán valami igényt támasztani
jónak látja.

A fönnebbiekből kiderül, hogy a keleti vasut-
társulat vonalainak kiépítése végett kénytelen
volt s még kénytelen lesz részvényesei terhére rö-
vid lejáratú kölcsönt kötni, illetőleg államtelőleget
venni igénybe s pedig oly összegben, a melynek
végleg beszerzése elsőbbségi kötvényeinek árkelete
szerint az egész részvénytőkével fölértő kötvények-
nek kibocsátását s elárusítását tenné szükségessé.

Eltekintve attól, hogy ily művelet keresztülvi-
tele a pénzpiacz jelen helyzetében teljesen le-
hetetlen, csak azt emeljük ki, hogy keresztülvitel-
e a részvények javára biztosított egész tiszta jó-
vedelmet elnyelnék az e kötvények után eső kama-
tok s a részvényesek, kiknek szelvényei eddig az
építési tőkéből beválthatók voltak, jövőre egyáltalán
minden kamat-elvezetéstől el fognának esni, azon egész
időre, míg a pálya jövedelme az államilag biztosí-
tott összegben alól marad.

előbbeni állítás való: annak oka szerintem nem az
érdeklődés hiányában, hanem abban rejlik, mert ke-
vés olyan közlemény jelen meg, mely a közönség e
tekintetbeni tudvágyának megfelelően. Szakemberek
számára hasznos, de a közönség igényei szempontjá-
ból élvezhetetlen elméletek, üres phrasisek, fellengző
tervek, nem csoda, ha nem képesek figyelmet ébresz-
teni, de ha a valóságból átvett élő, vonzó, lelkesítő
képeket állítunk a közönség elé, a mi tudvágyó s
értelmes olvasó közönségünk kétségkívül élvezettel
időzend ezen képeknél.

Ez a célom a jelen cikk-sorozattal.

Sokan sokat irtak már a külföldi tanügyi ál-
lapotokról, de kevesen találják el azt a hangot, mely
a közönség értelméhez s szívéhez vezet, mivel nem
arról irtak, a mit a közönség szeretne ismeroi, hanem
arról, a mit a szakemberek kell tudni. Ezen kélá-
sek persze nem olvastak, ellenben például Mol-
nár Aladárnak swajeci és bajorhoni tanügyről irt
művét kétségkívül mindenik művelt ember gyönyör-
rel olvasandja, mert ebben főleg arról van szó, hogy
mi tetsz a külföldi művelt közönség
a tanügyi emelésére; én e könyvet hölgyek
kezében is láttam s igen sok szépet beszéltek el ne-
kem azon ismeretek köréből, melyeket e könyvből
merítettek.

Megkísérlem tehát a külföldi tanügyi állapo-
tokról néhány olyan képet állítani elő, melyek min-
denkire nézve tanúságosak, mert a nevelés- és okta-
tási állapotoknak azon oldalait tűntetik föl, melyek
a közéletre hatnak; nem annyira azt akarám fel-
tűntetni, hogy miként járnak el a tanítók, hanem azt,
hogy mit tesz a közönség a tanf. ügy érdekében s mik
ezen tevékenységnek eredményei. Ha közléseim nem
leszek képesek eléggé tanúságosokká tenni, ezt sajnálni
fogom, de még inkább sajnálom azt, ha a doctri-
nair fontoskodó modorában „tanúságos dolgok” czimén

A dolgok ily állása mellett előre látható,
hogy a még mindig 80 frton felül álló részvények
szinte teljesen értéktelenek lenének s egyáltalán elárú-
síthatlanná válnának, mi hosszú időre egyértelmű
lenne a beljük fektetett értéknek megsemmisülé-
sével.

Előadtuk a vállalat keletkezésének történetét,
rámutattunk azon fontosabb mozzanatokra, melyek
annak engedélyezése a szükséges tőke beszerzése, a
részvénytársulat megalakítása a kiépítés folytatása s ré-
szenkénti befejezése körül figyelmet érdemelnek. Felde-
ritettük egyrésztől azt, hogy a kormány az államérdekei
megóvása tekintetéből a pályának czélyszerű és az en-
gedélyokmány határozatainak megfelelő építése és fol-
szárelése felett szigorúan őrködött is, a törvényben
és állása természetében gyökeredző jogait kellőleg
gyakorolta, de felderítettük másrésztől azt is, hogy
csak is ebben és ennyiben megállapítható felügye-
leti s ellenőrzési jogát a társulat magánügyeire egy-
általán nem vélte kiterjeszthetni s az állam felügye-
leti jogának czímén bénító hatású, de eredményre
ugy is alig vezető gyámkodás gyakorlására magát
sem jogosítottak, sem kötelezettnek nem tartá,
hogy az állam az építési tőkének bekövetkezett hiá-
nyaiért jogilag felelősségre nem vonathatik s kár-
térítésre vagy uánpótlásra nem köteleztethetik.

A kérdés gyakorlati oldala most: minő állás-
pontot kell a dolgok ily helyzetében, ugy az állam-
hitelek érdekeinek, mint az ezen vaspályával egybe-
kapcsolt pénzügyi, közforgalmi s általában nemzeti-
gazdászati államérdekeknek és a menynyire lehetsé-
ges a részvényesek érdekeinek megóvása szempont-
jából is jövőre elfoglalnunk? E kérdésnél nem ke-
ressük most mi jut eszébe a keleti vasut-társulat ügyét
ily szomorú helyzetbe, nem kutatjuk, hogy vajon le-
het-e, kelle s mennyiben és kit e hely- 50 fele-
lőssé tenni s érintetlen hagyjuk még ezt is, vajon
lehető lett volna-e s miként és mennyiben e hely-
zetnek megelőzése s a bekövetkezett bajoknak meg-
akadályozása, hanem a helyett az orvoslás szükse-
gességét akarjuk hangsúlyozni s ennek lehetőleg
minden oldalra megnyugtató és sikeres módját ja-
vaslatba hozni.

Hogy az orvoslás szükségé világosabb s az ál-
talunk javasolt kibonyoltási módzat helyessége
indokoltabb legyen: mindennek előtt két kiváló kö-
rűlmény constátálását lájuk szükségesnek.

Az egyik körűlmény az, hogy a részvénytőke
az állam közbejötté nélkül minden valóságosság sze-
rint teljesen meg fog semmisülni. Ez által azon,
nem egy irányban szomorú visszhangot kelő tény
következik be, hogy egy vaspálya-vállalat, mely több

rettentőn hatalmas dolgokkal iram tele a közönség
rpapirosát. Cikksorozatom egyszerű csévegést tartal-
maz, melyből ha tanúságot mérithetsz, az a te ér-
demed t. olvasó, de ha nem mondod ezt egy-két
lap végig olvasása után: „Ez már még is szörnyű
analmis lapföltétel — az már aztán az én érdemem.”
Csévegünk tehát.

I.

(Prágában, Cseh hazafiság, Csehski skoli, ma-
gán tanintézetek, Orvódk, gyermekkertek, Deutsche
pädagogische verein. Mit beszélnek rólunk az iskolá-
ban és a „Csehski-clubb”-ban.)

Nem tudom a bécsi kiállítás magyarországi osz-
tályának nemzeti zászló erdeje, kitűntött honvédei s
egyéb, nemzeti létélünket bizonyító jelvényei képesek
lesznek-e az idegen népeknél azt a meggyőződést
megérlelni, hogy Magyarország mint önálló állam
valóban létezik, hanem annyi bizonyos, hogy ma még
sokan abban a jámbor hiúb-n élnek a mi közeli s tá-
voli szomszédaink közül, hogy Magyarország osztrák
provinczia és sokért nem lehetne őket kiforgatni ab-
ból a nézetből, hogy a mi önálló kormányzatunk nem
egyéb alkotmányosdi játéknál, melyet a jó papa azért
adott gyermekeink, hogy engedelmessédjünk és ne
nyugtalanokdjunk.

Hanem ha ezen jámbor véleményt táplálók
tudnák azt, hogy mi magyarok mennyire idegenek
vagyunk az osztrák tartományokban s a reichsráthban
képviselet államokban, ha látják, hogy a pozsonyi
alaguton túl más szókás k, más gondolkodás, más
érzelmeik honosak: akkor tán elbűnnék, hogy Magyar-
ország alig ha lesz valaha osztrák provinczia.

(Folyt. következik.)

Videkről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

mint 80 mértföldre kiterjedő hálózat kiépítését végző, mely a törvényhozás által engedélyezve s megfélelő állami biztosítékkal ellátva volt, minden nagyobb állami rázkódás nélkül kénytelen vala részvényei értékét belátatlan hosszú időre megsemmisülve látni.

Kétségtelen, hogy az állam függetlenül a tényleg befektetett összegektől s az azok beszerzésével együtt járó esélyektől, egy előzetes költségvetés alapján, az egész hálózatra számszerű szabotossággal állapítja meg minden egyes pályamértföldre a biztosítéki összeget, a mint a magyar törvényhozás 1867 óta egyetlen államilag biztosított pályánál is a biztosítéki összeg megállapítása körül az általános rendszer ezen elvétől soha el nem tért.

Az is kétségtelen, hogy a társulatnak jogában, tehetségében s érdekében is állott, jogait úgy a szükséges összegek beszerzése, mint azok kezelése s az építkezés vezetése körül anynyival inkább gyakorolni s érdekeire felügyelni, mivel az állambiztosításnak már ismertekelt módja mellett haszon és kár egyaránt őt illeti.

Vége az is kétségtelen, hogy az állami biztosítás azon elvével, melyet a magyar törvényhozás megállapított s folyton követett s mely a vállalkozó társulatnak az építés-gazdászati kezelése körül teljes szabadságot és ez által a netán elérhető nyereség csónakítatlan élvezetét biztosítja: egyáltalán össze nem fér, hogy az állam, az előzetesen elállott magára s magára s illetőleg teljesítsen. E felfogás oda vezetne, hogy az állam a biztosítási összegnek előlegesen általánosan teendő megállapításával s a netaláni hiányok utólagos pótlásával minden hátrányt magára vegyen s minden előnyről lemondjon, mely az államgarantia különböző módzatainak bármelyikével is együtt jár, más szóval oda vezetne, hogy az állam a vállalkozó részvénytársulatnak a nyereség esélyeit mindenestre átengedje, a veszteség esélyeitől pedig mindenestre megóvja. És megóvja akként, hogy e mellett a vállalkozó társulat részére úgy a tőke beszerzésére és kezelésére, mint az összes építkezés kormányzására s vezetésére a lehetőleg teljes szabadság biztosítását.

De habár mindez kétségtelen is, s habár mi az állami biztosítás azon elvét, mely a keleti pályánál alkalmazva van, az államkincstár érdekében végkövetkezményeiben is sértetlenül fenn akarjuk tartani: mindamellett nem zárkoztunk az azon súlyos következmények figyelemre méltatása elöl, melyeket állami hitelünknek, bár meg nem értemek, előre láthatólag mégis bekövetkező csorakodás, állami magánvasúti papírjaink árkeletének gyengítésére előidézhetni fog azon körülmény, hogy a keleti vasutvállalat részvényeinek tulajdonilag külföldi birtokosai minden további vizsgálódás s a törvények és állami érdekeknek minden múltányos számbavétele nélkül fognak az ország hitelére káros következtetéseket vonni.

(Folyt. köv.)

A képv.-ház jun. 28-iki üléséből.

Lükő Géza a a miniszter részéről tegnapelőtt adott válaszal nincs megelégedve, ugyanazért maga s több elvtársa nevében következő határozati javaslatot terjeszti a ház elé:

Határozati javaslat: A vallás- és közoktatási miniszternek az általa a folyó hó 24-iki ülésben előadott abbeli eljárását, miszerint rozszallotta Schopper György rozsnói püspöknek azon esekelvényét, hogy a csalhatatlansági római zsinati határozatokat egy főpásztori levél kíséretében az egyházmegyéjébeli lelkészeknek megküldötte és azoknak tanítására őket buzdította: a képviselőház kielégítőnek, következetesnek és ennél fogva helyesnek annyival inkább nem találja, mivel az állami legfőbb felügyeleti jogból folyó, a törvényes gyakorlaton alapuló királyi tetszényjognak hasonló megsértéséről és az 1870-ik évi augusztus 9 én kiadott miniszteri rendeletnek áthágásáért a székesfehérvári püspök már szigorubban fenytetett; miért is utasítja a képviselőház a miniszterint, hogy addig is, míg az állam és egyház közti viszonynak meghatározása iránt törvényhozás után gyökeres intézkedés jönné létre, a királyi tetszényjognak teljes érvényben tartása fellett örködjk és valamint a rozsnói, úgy más, netalán eventul előforduló esetben a fenálló gyakorlat és törvény értelmében szigoruan járjon el.

Trefort Ágost: Követni fogom Lükő Géza képviselő ur példáját és rövid leszek. Biztosítom egyébiránt a képviselő urat, hogy annyira át vagyok hatva eljárásom correct voltáról, hogy engem a mai tárgyalás semmi tekintetben nem gerizoz.

En a t. képviselő ur irányában a legnagyobb loyaltással jártam el, míg ő nemcsak eljárásomat támada meg, a mihez teljes joga volt, hanem med támada eljárásom indokait, megtámada személyemet is.

Mellözve azt, hogy ultramontánnak nevezett, mi hihetőleg élez akart lenni, azt állítja rólam hogy conspirál a kormány és conspirál különösen én, (Csanady Sándor közbeszó: Találólág állította: az ultramontán áramlattal a vallásszabadság megronására. Ha a t. képviselő urnak, a mint állította: rannak erre nézve adatai, engem rendkívülieg leközelezné, ha azokat felmutatná.

Igenis, conspirálok. Conspirálok az ultramontánokkal és a clerussal: conspirálok minden felekezettel s conspirálok a józan észszel, a vallásos béke fontartására, a vallásos surilódások kikerülésére, mert a centrifugális erők által szagattott, szegénységgel és hátramaradással küzdő hazának vallásos confliktusokra szüksége nincsen. (Éléak helyeslés a jobboldalon. Mozgás.)

Ezeket előre bocsátva, röviden fogom igazolni intézkedésemet.

Ismétlem, én a rozsnói püspök eljárását a vaticanium concilium decretumainak szétküldeése miatt rozsal a, ügyalmaztetven ótarra, hogy ha eljárásából bármí törvényellenes esekelkmény fejlődne, ellenében a törvény egész szigora fog alkalmaztatni. Miután részletezte a püspökkel szemben követett eljárását, gy folytatja.

Magyarország ugyanazon eszmék nyomán fejlődött, mint a vele szomszéd többi keresztény állam.

A 18. század eszméi nem hagyták érintetlenül; egyszerre azonban színet állott be a fejlődésben és az 1848 ki események középkori feudális állapotban találták az országot. Az 1848-iki mozgalom megtörte ez állapotot s rögtön beállott az átalakulási processus. De többnyire csak a nagy elvek kimondásánál maradt, a melyeket az institutiókba bevezetni csak később sikerült. Az átalakítási processus most nincse befejezve és a középkori anyagból sok van még az institutiókban és az emberekben. Különösen a viszony az állam és egyház közt az, mely a régínél maradt.

A mi feladatunk és az utánunk jövő generatio feladata lesz, létrehozni az összhangzást a társadalmi, a politikai és egyházi viszonyok közt.

Nem fog ez történni nagy elvek kimondása által, hanem a társadalmi mozgalom és a jövőben alkotandó törvények hosszabb sora által.

Idé tartozik első sorban a törvény, — nem a vallásszabadságról, hanem a vallás szabad gyakorlatáról és a vallásfelekezetek egyenjogúságról, mert a törvényhozásnak feladata, hogy biztosítsa az állampolgároknak azon jogát, melynél fogva benső hitüket szabadon gyakorolhassák az ország törvényeinek sérelme nélkül s külső szertartásokban is kifejezhessék s hitök gyakorlására vallási testületekké egyenlő joggal egyesülhessenek.

Idé tartozik másodsor: a polgári házasságról szóló törvény, mely a vallásfelekezetek egyenjogúságának collariuma aként, hogy a házasság polgári jogi érvényességére a vallás befolyással ne bírjon s az állam a házasságot a maga szempontjából polgári szerződésnek tekintse, a mely felett saját törvényei szerint ítél.

Idé tartozik harmadsor szabályozása a katholicus alapoknak és alapítványoknak, a miről a maga idején üzeteimet elmondottam. Ezek jogi természetét iránt csak birói uton lehet tisztába jönni.

Idé tartozik negyedsor a katholicus autonomia kérdése, a mely iránt szintén intéztetett hozzámm interpelláció. Nem akarok azon mentséggel élni, hogy azért nem válaszoltam ezen interpellációra, mert nem volt időm a kérdés tanulmányozására. Nem válaszoltam azért, mert még most sem tartom időszérnek a választ. Most is csak annyit mondhatok, hogy a katholicus hívek egyházi ügyeik vezetésére ép úgy jogosítváki mint a többi felekezetek; hogy e kérdés is, mint nagy politikai horderóval bíró, okvetlenül az országgyűlés elébe fog kerülni; de hogy a katholicus egyház szjatságos természeténél fogva, mely szerint az Rómával van összeköttetésben, s hierarchiával bír — a katholicus autonomia szükségkép másékp fog formuláztatni, mit a protestáns egyházak autonomiája. S megvallom, attól tartok, hogy a vaticanium concilium decretumai késleltetni fogják az országos katholicus autonomia életbeléptetését, míg a legalis autonomia életbeléptetésének szükségé iskola- és egyéb cultus-ügyekre már most is országsszerte mutatkozik s e szerint mennél előbb létesítendő.

Idé tartozik ötödször a placet-jog szabályozása mert az jelen alakjában a sajtó és szólásszabadság mellett tarthatatlan; de fentartandó mind a mellett addig, míg más törvényes provisiók nem lépnek helyébe s az állam viszonya az egyházhoz újabb alapokra nem lesz fektetve. És épen ennél fogva bátorodom a t. ház elébe a következő indítványt terjeszteni: „Küldjön ki a képviselőház bizottságot a végre, hogy a vallás- és közoktatási miniszter közbenjöttével az állam és egyház közti viszony szabályozására javaslatot dolgozzon ki és e javaslatot a ház elé terjeszse.”

Deák Ferencz: (Halljuk! Halljuk!) T. ház Nem akarom Csiky Sándor képviselő urat azon térére követni, melyet beszéde végén elfoglalt, és a csalhatatlansági dogmáról értekezni; nem akarom ezt tenni, mert a dogma vallási részéről nekünk itt sem értekezni, sem határozni nem feladatunk. (Helyeslés.) A dogmákat minden vallás maga szabja meg a maga híveinek, a hívek higgyék meggyőződésük szerint; az államnak csak a politikai részzel lehet dolga. En tehát mindenek előtt a feuforgó kérdésre szölközöm, vagyis Lükő Géza képviselő ur indítványára. (Halljuk! Halljuk!)

A t. képviselő ur rozsalja a miniszter eljárását és a miatt ellene bizalmatlanságát fejezi ki, és reményét nyilvánítja, hogy a miniszter nem fog helyén

megmaradni. Reményével bizalmával nekem nincs dolgom, hanem állításával igenis van.

Azért rozsalja a miniszter eljárását, mert — ugymond — nem járt el törvény szeriut és nem eszközölt szigorubb büntetést a rozsnói püspökre. Erre nekem csak egy észrevételem van, és ez az, hogy nem eszközölt, mert nem lehetett eszközölnie.

Hozzázzak Ulászló 1507 iki decretumának 8 cikktét, a melyben az mondatik, hogy a ki az ország törvényei, decretumai ellen vét, súlyosan büntetessék. Ez ismeretes törvény; ugyanezt idéztük valaha a kir. commissáriusok ellen; ugyanez azonos tartalma a hitlenségi és felségsgértési törvényekkel. Azonban a miniszternek mindenekelőtt mielőtt e lépéshez nyult volna, azt kellett volna constatálnia, hogy világos, határozott törvény ellenében vétett a rozsnói püspök.

(Folyt. köv.)

Külföldi szemle.

Kolozsvár, jul. 1.

A franciaia nemzetgyűlés jun. 24-iki ülésében került tárgyalás alá Leroyer interpellációja a lyoni praefektnak a polgári temetkezésre nézve kiadott rendeleire iránt, melyet közzöltünk volt annak idejében. Ezen ülés következőleg folyt le:

Leroyer: Uram! A Rhonemegyei praefekt jun. 18-án egy rendeletet adott ki, melyet nézetem szerint jogtalanul nevezett a temetők iránt tett rendőri intézkedések függelékének. Nem akarom védelmezni a polgári temetkezéseket, miután a lélek szabadságában és felelősségében hiszek, sem átheista, sem materialista nem vagyok. (Mozgás.)

En most csak azért emelek szót, hogy egy legszentebb jogot, a franciaia forradalom vívmányát önk védelmére alá helyezzem. (Zaj.) hogy megmentsek egy örökséget.

Ezután felolvastván szónok a praefektnak általunk már ismert rendeletét, így folytatja:

Fel nem foghatom, mi vezette a praefektet arra, hogy különbséget tegyen rendeletében azok között, kik az állam által elismert három vallásfelekezet valamelyikét követik, és azok között, kik más vallási meggyőződéseket vagy semmiféle vallási meggyőződéseket követve, a papok segédlete nélkül akarnak eltemettetni. (Tartós zaj.) A praefekt két osztályra osztja a polgárokat és pedig épen azon pilanatban, midőn kikéltöznek e földi életből. (Zaj.) — Ő a korai reggeli és esti órákat szabja meg, mintegy megszegényítésül, azok temetésére, kik nem követik az ő meggyőződését.

Ez nem egyéb, mint a hatalommal való visszaélés a praefekt részéről. A polgári törvénykönyv 79. §-a csak a halott nevét, lakását és korát kívánja, de Dueros ur még tovább megy s a halottnak még utolsó gondolatát is akarja tudni. (Éléak helyeslés balról.)

De, mi több, az állam világi intézmény, nem bír semmi hitvallással és nem is védelmez egy hitvallást sem (Éléak tetszés balról.) E jogot 84 év óta bírjuk és mindig gyakoroltattott is a közbiztonság helyesen fellogott feltétele alatt.

A rendelet végre sérti a lelkiismereti szabadságot és én, midőn olvasám, nagyon fájdalmasan illetetém s bárkit is aggodalom foghat el Franciaország sorsa iránt. nemcsak a jelen pilanatban, de a jövőre nézve is. (Nagy zaj.) — Először rendre intü a szólásszabadság nevében a lármázókat.)

Anyagi esekelvényeket ki lehet erőszakolni, de a gondolatot nem lehet elnyomni. — A lelkiismeret szabadsága abban áll, hogy mindenki vallási nézeteit kifejezhesse — Vajon ily rendletekkel előmozdítatik-e a vallás érdeke. Ily rendelet nem egyéb, mint a törvény profanatioja.

Egy 1666-ki rendeletben azt találtam, hogy a nem katholicusok csak éjjel temetethetnek el, e rendelen is ép oly indokolással találkoztunk, mint Dueros urban. Tehát 200 év mulva a régi eredményekhez jutottunk.

Vége én az eseményt igen szomorú jelenségnek tartom ez ország békéjére nézve, mert a valódi morális rendben nem fordulhat elő a réginek vissza helyezése. A mi meghalt, az nem támadhat fel újra. (Hosszas helyeslés balról.)

Du Barail hadügyér reflectálva Leroyer szavaira, megjegyzi, hogy ez nem törvénytértés, hanem szigorú alkalmazása, mert a törvény így szól: „A csapatok a halottak házhoz vonulnak, elkísérik a halottat a templomba, innen pedig a temetőbe“, miután pedig a halott nem vitetett a templomba, a csapatoknak vissza kellett térni. (Nagy zaj.) A katona nem vehet részt vallásellenes tüntetésekből, mert ha ezt megengedjük, nincs jogunk töle életének feláldozását követelni.

Beule belügyér hangsúlyozza, hogy a kérdéses rendelet nem sérti a lelkiismeret szabadságát. Hogy a polgári temetésre külön órák szabadtak meg, ebben semmi különös nincs Lyonra nézve, mely kivételes helyzetben van az által, hogy ott a polgári temetések mögött forradalmi tüntetések rejtőznek melyeknek elejét kell venni. Lyonban van egy secta „a szabad gondolkozók egylete“ név alatt, mely némi büntetéseket szab oly tagokra, kik polgári temetkezéseken nem jelennek meg. Voltak Lyonban temetkezések, melyeken 4000 ily sectabeli tag vett részt

s hogy a temetőbe a lehető leghosszabb utat választják, azt mutatja, hogy keresve keresik a scandalumot. Még a korházban is felkeresik a halottakat, csak hogy pap nélkül temethessék el. Ez emberek terrorizálja a vallásos szertartással temetkezni akarókat; a szegényebeket pedig pénzzel segítyezik, csak hogy a polgári temetés mellett nyilatkozzanak. Tehát épen a kérdésben levő praefekti rendelet óvja meg a lelkiismereti szabadságot. (Éléak ellenmondások.)

A vita befejeztetvén, a többség 400 szavazattal 200 ellenében napirendre tért.

Jun. 25-én az olasz kormány lezavasztatott 157 szóval, minek következtében a Lanza-Sella kabinet beadta lemondását a királynak, ki azt el is fogadta. Az új kormány alakításával Minghetti vagy Depretis fognának megbízatni.

Fischer József elleni végtárgyalás örgyilkosságért.

(Folytatás.)

Miután Roehmann Juliának eskü alatt tett ezen vallomással egyezőleg a másnap felvett birói szemle s szakértői vélemény azt mutatta, hogy arca jobb felén, homlok-csontján, a felső ajkon, a jobb vállon és bal csombon oly súlyos, sőt életveszélyes sebeközök fordulnak elő, melyek közül a test hátsó felületén a bal laposontón észlelt lövésnek következménye a vizsgáló bíróság szakértők maga mellé vételével Pányik községébe a helyszínrre kiszállt. Itt a község előjáróság a községen kívül a határon az országot melett kijellette azon lak épületet, melyben a merénylet állítólag elkövetetett, s mely a tény elkövetése után a vizsgáló bíróság kimeneletéig a járási alorvos intézkedése folytán érintetlenül s bejáró ajtajánál a községi pecséttel lezárva őriztetett. A birói szemle tárgyává tett laképület bejáratától balra nyíló szoba észak-nyugoti szegletében létezett ágyban egy férfi hulla találtatott, az ezen szobából északra nyíló szobában találtatott a fal mellett külön elhelyezve két ágy, melyben állítólag sértett az s Fischer József halt, s ezen két szoba közt azon tűzhelyes kemenze, mely állítólag Papp Vazilikának szolgált fekhelyül; az utca bejárat pitvara északi oldalán látható volt azon nyílás, melyen állítólag a tettesek menekültek s ezen felül a szobában egy egy esővíz, ágyánál eltört töltetlen löfegyver, nemkülömben egy kétsővíz pisztoly találtatott, ennek jobb csőve töltve volt s a ravasz alatti csapban fehér színű gyúanyag észleltetett. Végül a bejáratól balra eső szoba padlása gerendázatan ütés nyomai mutatkoztak s a szobák padozatán s falon több helyen vérfoltok.

Végül ugyanekkor egy véres pálcza s egy fekete báránybőr sipka birói őrzeménybe vétetett.

Miután a bírósági tanak a laképületben talált hullában előttük ismeretes Gyínye Vaszit ismerték fel, ez a szakértők által szemle alá vétetett s ezek véleménye szerint Gyínye Vazilika fekve, alvás közben balkaron át a mellkason lövetett meg, még pedig oly módon, hogy az őngolyó a könyök ízület mellett, a lágy részekbe behatolván, mind két előkar-csontnak eltörését idézte elő s a másik oldalon kijöve, a mellkas baloldalán a 3-dik és 4-ik oldalborda felett ennek üregébe hatolt s itt a szív zacskót átlukasztván a szíven a mellkason át a külbőrig nyomult, hol kissé összelapulva egy kicsucorodást képezett; a szakértők további véleménye szerint a halál idegszélhűdés következtében s rögtön következett be.

Sértett nő által a tény elkövetésével gyanusított Fischer József december 31-én a bánfi-hunyadi piacra a vizsgáló bíróság által letartóztatván s kérdőre vonatván; határozottan tagadta azt, hogy a tényt elkövette volna s arra vonatkozólag, hogy azon időben otthon N. Petriben volt, tantra hivatkozott. A sértett nő vallomása s a bíróság tisztázott egyéb ténykörülmények azonban jogos gyanu okát tüntetvén fel, előleleges vizsgálási fogság alá helyeztetett, s egyidejűleg N.-Petri községből eltávozott Pap Vazilika közrekerítése érdekében is a közbiztonsági hatóságokhoz az intézkedés megtéttetett.

A pányiki határon a tény elkövetési hely közelében lakó Tosa Gyurka, Tanaszle és Vazilie folytatólág kihallgatván, határozottan eskü alatt egyhangulag állították azt, hogy december 29-én éjjel a segélykiáltást hallva a helyszínrre siettek volt az utczáról a Roehmann Julia lakoszobájába bekiáltván az erre adott válasz hangjából az előttük jól ismert Fischer Józsefre ismertek, úgy nemkülömben a Fischer József által bealéte körülmény igazolásául felhivott tanuk épen az ellenkezőről adtak felvilágosítást. Döntő befolyást gyakorolt végre a tény bíróság tiszta felderítésére az, hogy 1873 január 11-én Pap Vazilika a már akkor benn a közpon-ton működő vizsgálóbiró előtt önként jelentkezett s habár állítja, hogy a merénylet szándékolt kiviteléről akkor, midőn Fischer Józseffel a helyszínrre ment mitsem tudott s hogy csak is sötét szobában történt dulakodás következtében érhetett menten minden bántalmazási szándéktól Roehmann Juliához, egyekben az egész kivitel sértett nővel egyezőleg beszéli el, s ő sem tud semmit arról, hogy Gyínye Vazilikát ki gyilkolta meg, állítván, hogy a tűzhelyről hóvá sértett nő intése ellenére azon ekből feküdt, mert felettét

megfázva volt, csak is akkor kelt fel midőn a szobában esett lövés hangjára felébredt.

Habár Fischer József tagadja azt, hogy 1872-ik év december 28 és 29-ike között éjjen a pányiki határon Rochmann Julia által lakott lakházban a bírói szemle s erre alapítottan adott vélemény szerint külérőszak következtében kimult Ginye Vaszkilát megölte volna, valamint, habár ezt úgy Pap Vaszkil (a katanyi) tagadja, hogy ugyanazon alkalommal ott Rochmann Juliát szándékoson bántalmazták volna, mindazonáltal ezen ténykörülmenyek a következő jogos gyanúkok összetételközése által bizonyítvák; u. m. eskü alatt kihallgatott Rochmann Juliának vallomása szerint Fischer József volt az ki kérdésként nap éjjelen hozzá egy löfegyver és kétesővű pisztolylyal szállást foglalni bemenvén, ott a nélkül, hogy levette volna az ágyra ledőlt, ugyanezen sértett és gyanúsított Papp Vaszi öszhangzó vallomása szerint az első lövés megtörténte után közvetlenül Fischer József volt a szobában álló helyzetben, tehát mindhármok egyező beismerése szerint bezárva volt a szobában, más a Ginye Vaszi fekhelyéhez nem közeledhetett, a bírói szemle s az arra alapítottan adott orvosi vélemény a bpr. 262. és 263. § §. szerint tanúsítja azt, hogy Ginye Vaszi fekhelyén fekvő állapotban lövetett keresztül; maga beismeré, hogy a helyszínen s indokolatlanul a fegyverekkel jelen volt, míg első kihallgatásakor mindezeket tagadta, ily körülmények közt, miután ellene a bpr. 138. §. 1.) 7.) valamint 140. §. 2. pontján foglalt jogos gyanúkok merülnek fel a bpr. 231. §. alapján ezen lövés által elkövetett sebzést tettesül azon okból tekinthető, mert azon §. 1. és 2. pontja is hozzá járul, a midőn a mentősegre felhozott körülmények koholtóságát utóbbi kihallgatásánál önmaga beismerie, de miután egy ellene folyt s megszüntetett vizsgálat tanúsítása szerint Ginye Vaszkilával perben állván, fellehető, hogy ezzel szembe ellenséges indulattal viseltetett.

Hogy pedig ezen bántalmazást megölési szándékkal vitte véghez s így a btk 134 §-ban írt gyilkossági büntényt képez, behozonyult a bpr. 263. §. szerint az által, hogy a beált rosznak, a halál-nak e szakértők nyilatkozata szerint „a dolgok természetes rende szerint már magából a cselekvényből szükségképp be kell következnie;“ ugyanezen szakértői vélemény igazolja, hogy ezen tény orozva követettett el s így a btk 135 §. 1. pontja szerint minősül.

(Folyt. köv.)

isztele

S-ik közlemény

a bécsi nemzetközi kiállításra felküldendő szegényebb sorsu iparosok felségélyezésére az utolsó közleménybe begyűlt összeg 1391 frt. 20 kr.

Adakoztak még

Az Asztalos társulat 5 frt. Mltgs Szabó Ferencz ur 2 frt. Baló Sándor 30 kr. Dr. Szűcs Emi 1 frt. Engel József 1 frt. Szentjánosi Ferencz 1 frt, Reich Samuel 1 frt. Vincze József 1 frt. Viski Endre 1 frt. Burckhárd Ágoston 1 frt.

Kolozsvárt június 28-án 1873.

Krémer Ferencz,
biztom. elnök.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, július 1. 1873.

— Ő Felsége a király a világtárlaton Weidmann nagy fénykép szekrényéből a Bécsset feltűntető fényképek legértékesebb darabját kiválasztotta s ő felsége a német császárné számára megvásárolta.

— Augustus német császárné Bécsben. A német császárné e hó 27-én meglátogatta a közkiállítás. Az iparpalota előtt, d. e. 11 órakor a király Károly Lajos és Rainer főhercegek, báró Schwarzwarták a császárnét, ki batlovas hintón, udvarhölgyei kíséretében érkezett meg. A király kezét csókolt Augustus császárnénak és lesegítette a kocsirol. Azután a főhercegekkel váltott pár szót és a király karján lépett az iparpalotába, ki mindenben utmutatója s magyarázója volt. A magyar kiállítás előtt Németh és a magyar biztosok fogadták a császárnét itt a porcellán és opál ékszereket tekinté meg, azután az orosz és görög osztályt szemlélte meg. A császárné közben elbucuzott a császárnétól és a főhercegek maradtak ezentul a magas vendég társaságában. A császárné két órák távozott a palotából. A közönség érkezése és távozása alkalmával üljenezte a császárnét, ki barna csipkés violaszín ruhában volt öltözve fején barna kalappal. A császárné tiszteletére e hó 26-án díszelőadás volt, mely alkalommal a „Mignon“ opera került színpadra. A fényesen kivilágított színházba nagyszámu közönség gyűlt össze. A nagy udvari páholyba Augustus császárné a király, Erzsébet királyasszonyt Lajos herceg vezeté be. A nagy udvari páholyban helyet foglaltak még: a braunschweigi herceg, Mária főhercegnő, a koburg-gothai herceg, Terézia hercegnő, Károly román fejedelem, Károly Lajos, Lajos Viktor, Rainer, Albrecht, Lipót főhercegek. Augustus császárné fehér ruhát viselt gyémánt ékszerrel, Erzsébet fehérrel díszített pensée-ruha, gyémánt és rubint ékszerrel, gyémánt hajjékkal. A császárné a második fölvonás után hagyta el a színházat. Az előadás igen megnyerte tetszését.

— Fejedelmi vendégek Bécsben. A persa sah újabb intézkedések szerint jul. 19-én fog Bécsbe érkezni. Julius végén oda várják a khedivet. Lipót bajor herceg nejével, Gizella főhercegnővel augusztusban fogják Bécsset és a kiállítás meglátogatni.

— Lázár Ádám országgyűlési képviselő a képviselőház jun. 21-iki ülésében Gondol Dániel osztálytanácsost megtámadta s egy névtelen rőpiratból a Bruza-féle bűnper részleteit olvasva fel, őt bűnrészességgel vádolta. — Gondol Dániel a „Bud. Közlöny“ hasábjain most nyilatkozik e megtámadásra, tudtul adván, hogy e pert Bruzané kérése folytán ő elevenítette fel, minek eredménye lett: hogy a tettesek kézrekerültek, a büntényt hogy ők követették el bevallották. A kiszabadult büntetettek most ellene fordultak, mert felfogásuk szerint a panasztárgyát képező rablógylkosság napfényre soha se jött volna, ha ő Bruzanét utba nem igazítja, hogy az alvó bűnpert mikép elevenítette fel. Gondol Dániel tehát Lázár Ádám felszólalását visszautasítja következő észrevételekkel: Először. Törvényeségi bizonyítvány van kezeim közt, melynek tartalma szerint a befogva volt Bruza-féle vádlottak egyikét, ezek háta megett lappangó roszakaróim, ellenem hasonló szerepre, hogy t. i. engem erkölcsileg öljön meg, pénzbeli ígéretekkel akarták rávenni; kiken azonban volt annyi lelkiismeret, hogy az aljas szerepre nem vállalkozott, mely szerepre vállalkozni Lázár Ádám egy országgyűlési képviselő állásával összeférőnek találta. Másodszor: Közéletünkben társadalmi súlyedésnek tekintem azon jeleséget, midőn oly egyén, kit két választókerület bizalma is a törvényhozó testület tagjává emel, magánérdekből-e vagy véralakánál fogva, nem keresem, czéges gonosztervet, mintha csak velük, vagy ezek háta megett lappangó roszakaróimmal solidaritásban állana, úgy tüntet fel, mint kisenvedest marttyrokat, s róluk a bünföltöt akképp akarja lemosni, hogy pellengérré állit engem, a ki épen előmozdítója voltam annak, hogy az azok által elkövetett rablógylkosság világosságra jöhetett.

— Salamon János ma tartja bucsu-estélyét az „Ujvilág“ című vendéglőli helyiségben. Kitűnő népzenezőnk bucsujára ismételve föl hívjuk a szép magyar zenét kedvelő közönség figyelmét s arról is meg vagyunk győződve, hogy Salamon becsületet fog a világ tüle hallatára szerezni a magyar zenének.

— Egyetemünkön a jövő évi méltóságok választása már ma kezdetét veszi. A bölcsészti kar ma választja dékánját és rector választó küldötteit; ezt a többi karok választása követi; e hó hatodikán pedig a rectorválasztás lesz a törvényes rend szerint ezutal az orvosi kar kebeléből.

— Meixner Péter, városunk egyik derék polgára és iparosa jun. 29-dikén, élte 71-dik évében jobb létre szenderült. Nyugodjék békében!

— A „Sopron“ egyik közelebbi száma véletlenül kezűntbe kerülén, örömmel látjuk belőle, hogy Mátrai B. Béla szubházi közönségünk egykori kedvence, Aradi társulatával Sopronban működén, ott is kinyerte a közönség osztatlan tetszését. A tudósító, mint kiválóbb alakítását Shylockot, Harpagont, Biberachot, Othellót, Moor Ferenczet sat említi és emeli ki. Dícséri Mátrai szinpadit otthonosságát, mely föltagását, előadási könnyedségét, találó masquirozását, a szerep fölötti unalmát, egy szóval alapos tanulmányról tanuskodó művészi játékát. Vajha megint magunkénak nevezhető társulatunknál ez ideig aligha potolt művésznket!

— Fegyelmi tárgyalás tartatott e hó 27-én a legfőbb ítélőszéknel Balomiri János, dávai törvényszéki bíró ellen, mert ez hivatalos működésében hanyagsággal vádoltatt. Személyesen jelent meg; s a legfőbb ítélőszék megdorgálását rendelte el.

— Vindsorban a persa sah tiszteletére szerdán hétezer katona fölött szemlét tartottak, melyen a királynő, az angol és orosz trónörökös is jelen valának; átalában Darius utódját angol földön nagy kiüntetéssel fogadják, londoni lakása és Teherán közt még táviradi összeköttetést is hoztak létre, a királyné Vindsorban egész a palota lépcsőzetéig ment eléje; a Southernland herceg fényes bálján pedig a belépő sah karján a walesi hercegnő volt.

— (Beküldött.) Egészségügyi bizottságunk és városi előjáróságunk dícséretes buzgósággal igyekezik intézkedései által elhárítani az uralgó vész közfekvő okait. Szabadjon azonban egy kissé talán távolabbi, de valószínűleg egyik leggyökeresebb okot is felemlíteni, mely — mint látszik — eddig teljesen elkerülte az illetők figyelmét. Ez ama nyílt gödör, melybe a feleki országot szélén, a város közelében, az emberi excrementumok kihordatnak. A folytonos terjedésben lévő trágya-halmaz, ha igaz, hogy a cholérának miasmaticus terjedése van, alig hiszszük, hogy városunk légkörének egészséges voltára előnyös befolyást gyakorolna. Fölhívjuk tehát egészségügyi bizottságunkat és városi előjáróságunkat, hogy e veszélyes baj siető elhárításáról minél több gondoskodják. Kolozsvárt, 1873. június 30. T ö b b e k n e v é b e n e g y .

— Távol észak szülötte. Éjszaki szélességi fok alatt halandó még nem született Hauc Cristian eszkimo negyedik gyermekénél 100 nappal minden emberlakt helytől távolabban. Polarisson pillantotta meg a napvilágot. Az eszkimo nejevel és három gyermekével a hajó szélére vették

fel, miután Disoot elérték. Minthogy a gyermek amerikai bajón s nemzeti zászló alatt született, az egyesült államok a legmagasb éjszak e fiát polgárúknak tekintik.

— Rendkívüli természeti tűnemény. A „Mainzer Tgbl“ írja június 24-ről: „Trebur tegnap ritka, úgy látszik, ez évben nem példátlan tűneménynek volt tanuja 11 1/2 óra felé délben az ottani lako-ok fehér felhőszárvot láttak, mely a Rajnából látszék emelkedni és nagy sebességgel a mezőségek tartott. Egy sűrű, kályhacsővástagságu légszlop, mely egyre erősebb lett, borzasztó zúgás és dörgés közt vonult a földön tovább, fehér gözt bocsatva magából, mintha égett volna. Mintegy száz fát tépett ki gyökereiből, fosztott meg lombjától és csavart el. — A szélmadrag a Schwarzbachon is átment és ennek vizét magasan fölkalatta. A burgoyaföldeken, merre a tűnemény ment, feketék lettek a növények. Az egész processus mintegy félórát tartott.

— Cocquerell (a fia), a párisi ref egyház hírneves, szabadelvű lelkésze, már régebb készült országgrszünk meglátogatására s most a közkiállításra Bécsbe jöve, fölhasználta a közelség jó alkalmát s tegnapelőtt délre érkezett körünkbe. Kisé azonban gyöngékedvén, ezutal letett hosszabb ittmulatasi szándékáról s már ma ismét visszatért. Városunkban több látogatást tett az irodalom, tudomány és egyház férfainál. Reméljük, hogy kedvező benyomásokkal távozott körünkéből.

— Csodák csodája. Utóbbi időben az elzasziak között változatossá kedvéért ismét azon hír terjesztetett el, hogy isten anyja egy erdőben Rothalin fölől, Pont de Charite irányában a Breusch balpartján megjelent. Két gyermek, mint mondják, látta őt s e miatt önkivültebe esett. Másnap Labroque, Schirmeck, la Claque és Rothan lakosai százként vonultak az erdőbe: egyikök látta az isten anyját, a többiekre nézve pedig e kegyelem megvala tagadva. Sokan éji 11 óráig maradtak e csodás helyen, hol elbeszélésök szerint számtalan fény sugárzott. De a földiekkel játszó égi tűneményt ők sem élvezhették sokáig, mivel a schirmecki rendőrbiztos csendőrejeivel a helyszínre rándult, az a bir szárnyal, hogy csapatok küldetnek oda, hogy a tévedést és bűbajt eloszlassák.

— Ujonez őszinteség. Egy cseh erdőben állott közelb egy ujonez hadi a fővárad előtt először szolgálaton, midőn történetesen a várparancsnok mellette elélt. A Mars szoldjában ujonez tisztelt a tábornoknak, de a szabályszerű fegyverre szólítást elfeledte hangoztatni. A parancsnok az ujonezhhoz lépett és megkérdezte tőle, hogy miért nem kiáltotta társait fegyverre. Az ujonez, láthatólag megzavarodva, őszintén válaszol: „Tábornok ur ez semmit sem ér, ők benn mindnyájan ebédnél ülnek.“ A parancsnok katonai komolysága a kezdő katona őszinte nyilatkozatán, ki társait ebéd idején nem látta jónak megzavarni, a legvidorabb kedvebe csapott át.

— Időjósolat egy csésze kávéból. Sauvageon ur Valenciából több éven át tanulmányozta a tűneményeket, melyek egy csésze kávéban előfordulnak, miután azt megcukrozotk volna. Az ő következtetései ezek: Ha a cukrot, a nélkül hogy a folyadékot keverők, nyugodtan fölolvadni hagyjuk, akkor tudvalevőleg léghólyagok merülnek föl a felszínen. Már most ha ezek habos masszát képeznek a csésze közepén, ugy tartósan szép időre szá nithatni; ha ellenkezőleg hab a közép és szél közt marad, változandó idő, lesz ha a nélkül, hogy megoszlanék, a csészeszél egy pontján gyűlemlik, mérsékelt eső várható. Ő e jelenségeket szorgalmasan egybevetette a hő- és légmérvővel.

— Ünnepegy egy elefánt tiszteletére Bankokból, Siam fővárosából írják: Egy új fehér elefántot fogtak el, melyet a király nagy ünnepélyesen fogadott. Kedves állat, csak két éves és oly nagy mint egy ökör, színe világosbarna, örhenyes, de szőre és mancsa egész fehér, szemei világoskék. A király uralkodása alatt ez már a harmadik elfogott elefánt s azért sok szerencsét jövedőlnék a fejedelemeink. Az elefántot egy virágokkal ékesített házban egy tutajon 60 evező szállította s több száz országnagy kísérté a királyi palota elé, honnan processióval a palota egy dísztermébe vonultak. A papok naponként tizenkét óráig imádkoztak, áldást könyörögve. Aztán kivilágítást, táncokat, színelőadásokat tartottak az esemény öröme, mely azzal végződik, hogy az elefántnak a király címet ad, mely czukoradából elkészítettük és üdonsült ő felsége által fölhalatik.

— Egy felderítésre váró kérdés. A San Franciscóban megjelenő „Chroniel“ szerkesztőségéhez nem rég azon gyermekes kérdés intéztetett, hogy honnan vette Kain feleségét, mivel a biblia elbeszélése szerint, Éván, Kair anyján, kívül nem létezett női lény a földön. A szerkesztőség azt válaszolta a kíváncsi kérdezőnek, hogy ennek megfejtése a családi kötelékek összebonyolítása s a családélet megszenteltetése lenne. A még netalán előzőkonok iránti kimély tekintetéből a szerkesztőség tehát megtagadja e kérdésre a feleletet.

— (Necrolog.) Sipos Amália kézdi-polyáni Pál Mihályné élete 55-ik évében f. hó 29-kén Szamosfalván kimult. Béke posaira!

— Köszönet nyilváníttatás. Alóírt ezennel alkalmat vesz magának egy, ha mindjárt szomorú kötelességet teljesíteni, midőn a „Viktoria“ biztosító

társaságnak azon loyális, humanus és lelkiismeretes eljárásáért, mely az a folyó hó 22-én elhalt férjem életére a 2141 és 2142 sz. kötvényekkel biztosítva volt összegek kifizetését, noha boldogult férjem az általa saját kezűleg aláírt bevallásokban életkorát három évvel fiatalabbnak tette — eszközölte, legbensőbb köszönetemet nyilvánítni. Együttal kötelezve vélem magamat ezt a nyilvannosságnak átadni és a „Victoria“ biztosító társaságot a t. cz. közönségnek a legmegleggebben ajánlani. Kolozsvárt 1873. június 28-án. Előttünk: Pál Ferencz sk. mint tanu. Jancsó József sk. mint tanu. Friedrich Mária, névő Pál Ferencz.

— A városi rendőrség dícséretes buzgalommal igyekszik megoldani az egészségügyi bizottság által reáruházott feladatot s a tisztátalanságot és fertőtlenítés elmulasztását szigorú pénzbürság s esetleg személyfogsággal is bünteti. Ez eljárás az uralgó járvánnyal szemben mindenesetre igazoltnak tűnik föl, mert az egészségügyi bizottmány legsikeretesebb működése is mindaddig homokba írt betű, míg rendőrségünk szigor és erélyvel nem munkál a rendletek megvalósításán. Készséggel közöljük tehát városunk azon hanyag polgárainak nevét, kik már eddig megbüntetve lőnek és pedig: Boér Károly tisztátalanságért 10 frt, Tollas Károly 10 frt, Kondor János 48 órai fogság, Vig György 5 frt, Biró József 5 frt, Bunácsi István 5 frt, Gucsuj Teréz 48 órai fogság. Szilőgyi Istvánné 5 frt, Ötvös György tisztátalanság és fertőtlenítés elmulasztásáért —

CHOLERA KOLOSZVÁRT.

Június 29-dikéről hivatalos kimutatás szerint ájtott cholera-beteg 78; június 30-dikán éji 12 óráig újabb betegségi eset fordult elő 18, összesen 96.

Ezekből meghalt a fenirt óráig 9, meggyógyult 8, gyógykezelés alatt maradt 79.

A szerkesztő postája.

N. J. urnak Sz. Ujvárt; ily modern felszólalások csak a „nyiltér“-ben jelenhetnek meg, mi iránt a kiadó hivatalnál intézkedhetni.

KÖZGAZDASÁG

— A szamosujvári piac árai június 23-áról ausz. mérő Tisztabúza 6 ft 40 kr., elegybúza 5 frt — k. rozs 4 ft 20 kr. kukorica — ft — kr. Zab 1 frt 50 kr. pityóka — frt — kr. Egy mázsa szalonna — ft — kr. Egyfont disznózsír 50 kr. Egy kupa borsó 20 kr., lenese, 22 kr. paszuly, 26 kr. Egy mázsa kenyérliszt — frt kr. font marhabús 20. Egy mázsa szén 2 frt 40 Egy öl tűzi fa kemény

— A gy. felhővári piac árai június 26-ról ausz. mérő Tisztabúza 6 frt 50 kr., elegybúza 5 frt 90 k. rozs 4 frt 50 kr. kukorica — ft — kr. zab 1 frt 90 kr. pityóka 2 frt 50 kr. Egy mázsa szalonna — ft — kr. Egy font disznózsír 50 kr. egy kupa borsó 28 kr. lenese, 22 kr paszuly 14 kr Egy mázsa kenyérliszt — frt Egy font marhabús 20, Egy mázsa szén — frt — kr. Egy öl tűzi fa keményt 7. frt —

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Pesten július 1. d. e. 10 ó. 20 p.

Kérveztet július 1. d. e. 11 ó. —. p.

A képviselőház tegnap a baloldal azon módosítványával, hogy a ki küldendő bizottság egyházpolitikai tevékenységében Deák Ferencz s om bat beszédének, vezérleveit tartsa szem előtt, egyhangulag elfogadta Trefort indítványát.

Egri érsekké Szamassa szepesi püspök nevezetett ki

Tegnapelőtt Bécsben Augusta német császárné tiszteletére fenyés diszebed volt; királyunk igen szíves felköszöntést mondott, mire a császárné válaszolt A császárné vasárnap Andrássy estélyén volt, kitől magyar nyelven bucsózott el távoztakor.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

A kolozsvári hitelbank és zaloghócsón társulat elfogad készpénz betételeket 100 frt. tól kezdve pénztárjegyekért, a melyek után 6-os kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az angol-magyar banknál. A kamatok három havonként fizetnek.

A bank kölcsönöket ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyakra s más értékes ingóságokra.

Leszámitol váltókat; vesz értékpapírokat, Elvált pénzhajtásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölcsönöket eszközöl 500 frt-ól kezdve teleklöny ezett birtokra 24 1/2 vag-34 évre; a törlesztés és kamat 8% illető 6 1/2 %-tesz.

Az igazgatóság.

Az illetők figyelmeztetésül.

WHEELER és WILSON
g é p.

Alólírt tisztelettel tudatom a n. érd. közönséggel, hogy az új-yorki Singer és Wheeler és Wilson varró-gép gyár társulatokkal oly egyezményre léptem, mely szerént gyártmányaikat Kolozsvárt csak is egyedül én általam hozhatják forgalomba, annak folytán bizton mondhatom, hogy itten bár ki más által ajánlott, vagy elárúsítandó ily nevezetű varró-gépek zúgyárok által utánzottak.

Raktáromon levő eredeti Singer és Wheeler és Wilson-féle varró-gépek családi használatra elvitáztatlanul a legcél-szerűbbek, s azokkal az utánzottak sem munka képességben, sem tartósságban a versenyt legkevésbé sem állhatják ki.

Tanálhatók nálam továbbá szabó gépek, nyerges üzlethez kellő valódi Singer, Howe, Anger, Circular-Elasztic varró-gépek, melyek eredetiségét okmányilag bebizonyítani mindég kész vagyok, mit is a tisztelt varró-gépet vásárolni kívánó közönségnek figyelmébe ajánlani bátorodom, minden tölem vásárolt gépért szilárd jóállást ígerek, a lehető legolcsóbb szabott árak, részletfizetés és ingyen tanítás mellett.

Tisztelettel:

SZILLY ALAJOS.

Raktár bel-magyarutca 15 szám az unitárius templom áttellenében.

Ügyvédek

számára

Egy könyv	Ügyvédi meghatalmazvány	50
"	ugyanaz német nyelven (general Vollmacht)	2
"	" román nyelven	1
"	(földtehermentesítési ügyekben)	50
"	nyugta földtehermentesítési kötvényről	50
"	pénzről	50
"	Adás-vevési szerződés	80
"	Örök-vásári szerződés	80
"	Kötelezvény határidőre adóságról	80
"	pénzről	80
"	Keresetlevél	50
"	Váltókereset	50
"	Tulajdonjog bekelezési kérvény	80
"	Számla (költség-jegyzék)	50
"	Ingósági foglaltás, becslés és elszállítás iránti kérvény	50

A fent írt nyomtatványok nagy mennyiségben folyton készletben tartatnak.

Stein János papirkereskedésében Kolozsvártt.

Kereskedők

számára

ÁRJEGYZÉK**SCHÖLLER V^s és F.**

netzpallli és körmőcezi egyesült papirgyárak papir-zacskó készítményeiről

Főraktár egész Erdélyre nézve

Stein Jánosnál Kolozsvártt.

Kész géppapir-zacskók

árak o. ért. készpénzért, leengedés nélkül

Szám	Súly		Tartalom		1000 drb szürke pakk papirból		1000 drb fehér pakk papirból		Czég nyomtatás 1000 darabra	
	Kávé bécsi font	Liszt kupa			frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1. számú	1/4	1/4	1	10	1	30	—	—	70	—
	1/2	1/2	1	75	2	—	—	—	70	—
	3/4	3/4	2	10	2	25	—	—	70	—
2. számú	1	1	2	25	2	80	—	—	70	—
	1 1/4	1 1/4	3	—	3	40	—	—	70	—
	1 1/2	1 1/2	4	—	5	—	—	—	90	—
3. számú	2	2	5	10	6	—	—	—	90	—
	3	3	6	—	7	—	—	—	90	—
	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—
4. számú	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—
	6-7	4-4 3/4	6	80	7	80	—	—	90	—
	9-10	6-7	8	50	11	—	—	—	1	20
5. számú	12 1/2	8 3/4	—	—	14	—	—	—	1	20
	15	10 1/2	—	—	17	—	—	—	1	20
	20	14	—	—	20	—	—	—	1	20
6. számú	25	17 1/2	—	—	25	—	—	—	1	20

Megrendeléseknél elegendő a papir minőségének és súly tartalmának megnevezése.

(253)

(13-*)

ÁSVÁNYOS GYÓGY-VIZEK**CSIKY IMRE**

fűszer-kereskedésében Kolozsvártt, folytonosan kaphatók a legolcsóbban a legtöbb-féle bel- és külföldi friss-töltésű természetes ásványvizek, s a meg nem levők kívánatra rögtön megrendelhetők.

Továbbá kaphatók mindenféle színű s elismert jóságú olajba tört és vízfestékek, mikből raktárom a legnagyobb mennyiséggel levén ellátva: a legolcsóbban számíthatom.

Vidéki megrendelések az e célra készült edényekben bármily nagy mennyiségben kívánatra azonnal teljesíttetnek. A legnagyobb mennyiségű kocsis-, bőr- és butorlack. Figyelemre méltó bőrszirlack, nyeregzserszámok, kocsifedelek és mindenféle bőrtárgyak kijavítására igen ajánlható, mivel a bőrt egész lágyantartja, megfenyeseíti és vízhatlanná is teszi.

Arjegyzékkel, ugyszintén utasítással kívánatra bárkinek is díj nélkül szívesen szolgál tisztelettel:

CSIKY IMRE

fűszer-, festék- és anyagkereskedő Kolozsvártt.

Legujabban megjelentek és

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

Imakönyv

templomi használatra. Irta Albert János, tordai unitárius lelkész és tanár. Ára 1 frt 80 kr.

Diszesen kötve 2 frt 10 krajczár.

Szabó Károly, kisebb történelmi munkái.

2 kötet. Ára 5 frt.

Az 1873-dik évi országgyűlési törvényezikkek.

I. füzet. I - XVIII. Ára 50 krajczár.

A világtörténet dióhéjban.

A történetben legalább tájékozást szerezni óhajtok s az „érettségi vizsgálatra“ készülő tanulók számára.

Irta Tarnóczy Tivadar, tanár. Ára 1 frt 25 kr.

Szűnőrák.

A magyar ember új házi könyvtára. Több jeles szerző műveiből. Diszes borítékban. Ára 60 kr.

Forstliche**Cubirungstafeln**

nach metrischem Maas.

Im Auftrage des K. s. Finanz-Ministeriums zum Dienstgebrauche der Staats-Forstverwaltung etc. bearbeitet und herausgegeben von M. R. PRESSLER.

Dritte, vervollständigte Auflage.

Berlin, 1873.

Ára bekötve 2 frt 70 kr.

Grieben's Führer für die Wiener Welt-Ausstellung 1873.

Praktischer Wegweiser mit Plan von Wien, Karte der Umgebungen, Eisenbahn-Uebersichtskarte und Plan vom Weltausstellungsplatz.

Ára 90 kr.

Ugyan csak

Mivel óvjuk meg magunkat a cholera ellen!

Melyik a legjobb gyógyszer?

STEIN JÁNOS
könyvkereskedésében
KOLOZSVÁRT
kapható:

A cholera és annak gyógyítása

Rausse elvel szerinti és saját tapasztalata után
Irta Hahn Tivadar II. kiadás Ára 50 kr.

ERDÉLYBE
is beírtott
s már
Kolozsvárt is
vannak áldozata!

Ez a kérdés, s megint ez a kérdés!

Mit tegyünk, ha elkapjuk?

Rajzminták az elemi rajzoláshoz.

FRÖBEL FRIGYES foglalkoztató rendszere szellemében, gyermekkereti, népiskolai és családi használatra összeállították:

Szabó Endre és Tóth Tamás.

Magyar és német szöveggel ellátva. Ára 1 frt.

Ugyan csak

Stein János kereskedésében kaphatók:

A komédia elmélete.

A Kisfaludy-társaság által jutalmazott pályamunka.

Irta Névy László. Ára 1 frt.

BESZÉLYEK,

német, francia és angol eredeti után fordították többen. Ára 1 frt.

Huszonöt év után.

Tóth Kálmán válogatott költeményei. 2 kötet. Pompás díszkötésben. Ára 3 frt 20 kr.

Az arany ember.

Regény 5 kötetben. Irta Jókai Mór. Ára 5 frt.

Egy tör története.

Regény. Oettinger után fordította Balázs Frigyes.

Ára 1 frt 20 kr.

Egy kép a forradalomból.

Elbeszélés. Irta Bolgár Kálmán. Ára 1 frt.

ROBIN HOOD.

Irta James György, fordította Petőfi Sándor.

Ára füzve 1 frt 50 kr.

Kötve 2 frt 20 kr.

Szabályrendelet

az 1871. évi XVIII. t. cz. 74 és 75 §§. értelmében

a közigazgatási hivatal

ellátására előírt képesség beigazolása végett megkívántató szigorlat tárgyai és megtartási módja iránt. (Lenyomat a „Budapesti Közlönyből.“)

Ára 10 kr. Postán küldve 12 kr.

A törvényszéki orvostudomány gyakorlati kézikönyve,

különös tekintettel a legujabb szabályrendeletekre,

orvosok, jogtudók és tanulók számára V.

Irta dr. GROSZ LAJOS, adáza az országos közegészségi tanács rendeltetés tagja és jegyzője; m. k. államvasúti igazgató főorvos; egyetemi m. tanár; a budapesti kir. orvos-egylet, a m. k. természettud. társulat, a bécsi cs. kir. állat-növénytan, az alsórajnai természet-orvostani, a német törvényszéki lélektan tudományos egylet tagja.

Ára 3 frt 60 kr

(1-4)

Arverési hirdetés.

(382)

Belső-szénutczában a 25 számú házban, mely áll 12 szoba, 3 konyha és több fűskamrából, tágos udvar, kúttal ellátva,

ez év július 24-kén

delelőtt 9 órától kezdve 12 óráig, délután 3-tól kezdve 6 óráig,

törvényen kívüli arverés után, a többet ígérőnek el fog adatni.

(281)

(1-6)

Cholera ellen.

Dr. Miller óv-balsama cholera és göresok ellen, melyet 1868-ban Németországban törvényesen vegytanilag megvizsgáltak, már három cholera-járvány alatt bizonyult be igen hatásosnak és eredeti üvegekben használati utasítással együtt 1 frt 60 kr. és 80 kron o. é. kapható: Valódi minőségben Kolozsvártt Binder Károly Szent-háromság-hoz címzett gyógyszer-tárban bel-monostorutca a Redoute során.

Központi szállítási raktár Miller J. gyógyszer-tárban Brassóban.